

Waardevol Tiel

WERKGROEP VOOR CULTUURHISTORIE EN LEEFOMGEVING
UITGAVE SEPTEMBER 2022 NO. 8

WAARDEVOL TIEL
voortzetting van
Milieuwerkgroep Tiel

www.waardevoltiel.nl

Voorzitter:
Arnoud Reijnen

Secretaris:
Nancy Hageman
Simon Vestriekstraat 19
4003 DX Tiel
[miss_nancyhageman@
hotmail.com](mailto:miss_nancyhageman@hotmail.com)
06-55121210

Penningmeester:
Ronald van Lith
Meidoornstraat 12
4001 ZE Tiel
rhvanlith@gmail.com
contributies/donaties
ING betaalrekening:
NL17INGB0003386081
t.n.v.

“WAARDEVOL TIEL”
werkgr cultuurhistorie/leef-
omg. te Tiel
BIC : INGBNL2A

Info en contact:
waardevoltiel@gmail.com

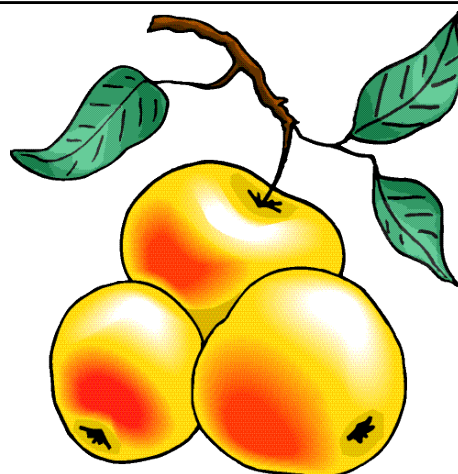
Beste mensen,
De komende vergadering,
te houden op donderdagavond
1 september om 19.30 uur,
ten huize van Nette Diepen-
veen, geldt tevens als jaarver-
gadering. Een wat bijzondere
jaarvergadering, want het
zijn er feitelijk twee.

Behandeld worden de jaar-
stukken van 2020 en 2021. Dit als ook weer een gevolg van
de pandemie, waarin het lastig tot onmogelijk was dergelijke
bijeenkomsten te organiseren. Maar dat gaan we nu dus inha-
len.

Als voorschot treft u in dit nummer de door onze voorzitter,
Arnoud Reijnen, opgemaakte jaarverslagen over deze jaren
aan. Daaruit valt op te maken dat we, ondanks de corona, nog
altijd een uiterst gezonde club zijn en steeds meer draagvlak
vinden voor ons streven naar het behoud van cultuurhistorie,
bijzondere landschapselementen en een gezonde leefomge-
ving. Maar het moge duidelijk zijn: voor onze vereniging,
opgericht naar aanleiding van de rapporten van de Club van
Rome, die de huidige klimaatproblemen toen al voorspelden,
is er nog veel te doen. Dat kunnen we alleen als we niet
slechts een gezonde vereniging zijn, maar dat ook blijven. Het
gehalte aan boomers is bij ons nogal aan de hoge kant. We
hebben dus behoefte aan jongeren, vooral jongeren die mee
willen trekken aan de kar, hoewel uiteraard iedereen welkom
is. Kijk dus eens om u heen of u in uw omgeving iemand ziet
waarin een vuurtje smeult voor onze doelstellingen. Zo'n
vuurtje valt wellicht op te rakelen.

Maar u bent vooral van harte welkom op de jaarvergadering
op het adres Kerkstraat 32 in Tiel.

Ton

Jaarverslag 2020 en 2021

De activiteiten van Waardevol Tiel in 2021 en 2022 werden, zoals alles in de samenleving, sterk beperkt door de coronapandemie. Het 45-jarig bestaan van de vereniging is door dit alles ondergesneeuwd. Van mei 2021 tot mei 2022 is niet of bij uitzondering vergaderd. Digitaal vergaderen bleek voor veel bezoekers onhaalbaar of onaangenaam.

Leden

Het ledental van de vereniging bleef constant. Wel verloren wij door overlijden een aantal mensen, overigens niet als gevolg van corona. Wij verloren helaas Marie Rijckenberg, mevrouw Ennen- van Mourik, Hank van Kesteren, Carla van Helden en Lou Dalderup. Er was gelukkig ook aanwas van een aantal nieuwe leden. De actieve kern bleef constant met Nancy Hageman, Jan van Doesburg, Peter Schipper, Ronald van Lith, Willem Spekking, Ton Schiltmans en Arnoud Reijnen. Bert van Setten is een nieuw actief lid.

Onderwerpen

Waardevol Tiel heeft in de afgelopen twee jaar- met alle beperkingen- toch aandacht kunnen besteden aan een aantal onderwerpen.

Regionale energiestrategie

De Regionale Energie Strategie, oftewel RES, hield de vereniging bezig. Dat betrof dan de plannen voor windenergie en zonnepanelen. Ons uitgangspunt is zonnepanelen, met voorrang te plaatsen op bestaande bebouwing. Het plan een drijvend zonnepark op de put van Mourik te realiseren levert ons grote aarzeling op.

Windenergie zien wij het liefst in samenhang met bestaande infrastructuur. Het toelaten van zonnepanelen als teeltondersteunende voorziening, zoals boven bessen of aardbeien, willen wij per geval beoordelen.

Fruitpark Wadenoijen

De bezorgdheid van omwonenden over de mogelijke overlast die het fruitpark Wadenoijen zou kunnen veroorzaken, is bij ons onder de loupe gelegd. Het park heeft een rechtstreekse aansluiting op de A15. Voor bussen is het makkelijker om via die weg naar Tiel te komen dan via de Lingedijk. Dat kan eventueel door verkeersmaatregelen afgedwongen worden. Dat alles leidde tot de slotsom dat hier geen rol voor Waardevol is weggelegd.

Bouwplannen

Waardevol Tiel heeft haar zorgen geuit over de bouwplannen tussen het spoor en de begraafplaats 'Ter Navolging'. Dit heeft niet geleid tot aanpassing van de plannen. Ook waren er zorgen over de sloop van een vervallen pand met kenmerken van de Amsterdamse school op de hoek van de Voorstad-Oliemolenwal. Overleg met de architect leverde het inzicht op dat de geplande nieuwbouw op die plaats goed is ingepast. De plannen voor de sloop van het oude magazijn aan de Zoutkeetstraat wegens verzakking waren ook reden tot zorg. Inmiddels lijkt het er op dat dit gezichtsbepalende pand gehandhaafd blijft. De aanpassing van de schaal van de bouwplannen aan het Bleekveld, in het nieuwe plan dus niet meer hoger dan de kerk, werd met instemming begroet.

VVV-Kiosk

Een rapport van Waardevol Tiel over de cultuurhistorische waarde van de voormalige VVV-kiosk aan de Veemarkt, door de gemeenteraad al tot sloop veroordeeld, werd goed ontvangen en leidde tot behoud van dat pareltje uit de jaren vijftig. Stadsherstel heeft het kenmerkende gebouwtje gerestaureerd. Het is nu in gebruik als Corries Coffee Corner, waar menig Tielenaar koffie, een wafel of ijsje koopt.

Joods Monument

Een voortdurend punt van zorg was de staat van het Joods monument aan de St.Agnietenstraat. Kort gezegd, het geluidsmonument in de muur bij de ingang van de voormalige synagoge werkt niet meer naar behoren. Daarover is veel contact met de gemeente geweest. Het laatste, goede bericht, is dat de gemeente de muur en het monument koopt. Daarmee is de toekomst van het monument veilig gesteld.

Dijkverzwaring

Voor de derde maal zijn er nu plannen in voorbereiding voor de verzwaring van de dijk. De plannen voor het deel tot aan het inundatiekanaal laten de bestaande bebouwing en cultuurhistorische waarden ongemoeid. Dat geldt ook voor de plannen bij de stad waar de bestaande stadsmuur min of meer doorgetrokken wordt.

Erfgoed Symposium

In februari 2020 organiseerde Waardevol Tiel samen met de Oudheidkamer een symposium over Tiel en de waarde van ons historisch erfgoed. Er waren zo'n honderd belangstellenden in Bellevue. Met uitzicht over het hoge water in de Waal.

Structureel overleg

Winst is ook het regelmatig overleg dat met ambtenaren van de gemeente en de wethouder plaats vindt, waarbij de Oudheidkamer en Waardevol Tiel aansluiten.

Restanten stadsmuur

Met medewerking van verschillende sponsors is het ons gelukt om een tweetal flinke stadsmurblokken, zijnde fundatiedelen van de reeds lang verdwenen westelijke stadsmuur, als monumenten uit de middeleeuwen te plaatsen in de vlindertuin en juist buiten de coupure nabij de Westluidensestraat. De fundatieblokken waren destijds opgegraven in de bouwput van de parkeergarage in de buurt van waar ooit de Westluidensepoort heeft gestaan.

Natuur en groen

De plannen om de zieke kastanjes aan de Schaepmanstraat te vervangen leidde tot een discussie. De inschatting was dat niet alle bomen er even erg aan toe waren. Steeds enkele bomen vervangen leidt echter ook tot problemen. Daarom is ingestemd met de plannen van de gemeente om het project in één keer aan te pakken. De Willemswaard heeft ook de aandacht. Dit is de uiterwaard tussen de Tielse haven en het Amsterdam-Rijnkanaal. De waard is in beheer bij Ark, die door begrazing met hooglanders en natuurbeheer de uiterwaard omvormt tot natuurgebied en uitloopgebied voor Tiel. Met succes; er zijn inmiddels rond honderdvijftig verschillende soorten planten aangetroffen. Er zijn een aantal mensen die een oogje in het

zeil houden, de Willemswaarden. Waardevol Tiel heeft hen het aanbod gedaan om zich bij de vereniging aan te sluiten. Eind van het jaar moet Ark het beheer overdragen, er is dus nog de nodige onzekerheid over de toekomst van het natuurgebied.

Vooruitblik

De actieve leden van Waardevol Tiel komen thans weer maandelijks bijeen. Vergaderd wordt in het historisch pand aan de Kerkstraat, met dank aan Nette Diepeveen. Ideeën zijn er volop. Dus zien we met vertrouwen uit naar het vijftigjarig bestaan.

Namens Waardevol Tiel,
Arnoud Reijnen

Notulen van de vergadering op 7 juli 2022

Aanwezig: Arnoud, Jan, Willem, Ronald, John, Ton en Peter (notulen)

Opening: Voorzitter Arnoud opent de vergadering met een welkomswoord.

Notulen: De notulen van de vergadering op 2 juni 2022 worden goedgekeurd.

Mededelingen: Ronald was bij de presentatie Willemswaard en laat het 'Waardplan' zien. ARK heeft het beheer daarbij overgedragen aan de Waardgroep.

De folder getiteld 'Ontdekkingstocht Wetland Passewaay' wordt rondgedeeld.

John en Ton hebben de kennismakingsmiddag met de gemeenteraadsleden bijgewoond en interessante gesprekken gevoerd. Ook met leden van de jeugdraad.

Arnoud heeft circa acht deelnemers rondgeleid in de Willemswaard.

Peter heeft de vergadering van de monumentencommissie bijgewoond. Op de agenda stond onder andere het verhogen van het koetshuis op de hoek van de Binnenmolenstraat met de Achterstraat. De architect van het plan heeft als huiswerk meegekregen dat hij de hellinghoek van het dak nader moet bezien.

Actiepunten

Erfgoedsymposium: dit punt houden we aan.

Jaarvergadering: vindt plaats op 8 september, gelijk met de reguliere vergadering.

Willemswaardgroep: er is nog geen definitief bericht ontvangen dat deze groep deel wil gaan uitmaken van Waardevol Tiel.

Ezelsruggen coupure: omdat Bert verhinderd is, valt er nu geen nieuws te melden.

Werkkelders: ook op dit punt geen nieuwe ontwikkelingen.

Open Monumentendag: Op 11 november staan de deuren van diverse Tielse monumenten weer open. Er zijn diverse activiteiten gepland, zoals rondleidingen, stadswandelingen, kooruitvoeringen en andere muziek. Leden van Waardevol Tiel werken mee om de monumenten open te houden.

Jekafabriek: geen nieuwe ontwikkelingen

Schuilkelder: Peter schrijft een brief aan de gemeente Tiel om de schuilkelder achter het oude weeshuis aan de Achterweg op de monumentenlijst te krijgen.

Gesprek met de gemeente Tiel. Op 15 juni schoven leden van Waardevol Tiel aan bij een discussie over welstand en monumenten in Tiel. Dit naar aanleiding van de

perikelen rond het pand Weerstraat 39. Aanwezig waren verder: wethouder Frank Groen, de stadsbouwmeester en ambtenaren van de gemeente. Allen onderstreepten het belang om te onderzoeken of het mogelijk is hele straatwanden wettelijk te beschermen. Op die manier voorkom je dat er telkens opnieuw meningsverschillen ontstaan over nieuwbouw of verbouw van panden in het centrum. Plannen kunnen dan binnen dit wettelijke kader getoetst worden.

Nijedamme: Bij de Rivierenlandlaan en de Industrieweg ligt een laatmiddeleeuwse dam die eens de Linge afdamde. De dam is als een verhoging in het bouwland zichtbaar en staat te boek als archeologisch monument. Enkele maanden terug heeft de boer dit stuk land bewerkt en daardoor is de verhoging licht vlak geschaafd. We discussiëren over de vraag of we in gesprek moeten gaan met de boer, maar komen tot de conclusie dat dit mogelijk verkeerd zal uitvallen. Het is misschien beter om een bord bij dit archeologische monument te zetten.

Platanen: Er valt geen nieuws te melden omtrent het lot van de platanen die onderdeel zijn van de Ophemertsedijk staan en die moeten wijken voor de dijkverzwaring.

Kraan oliemolenwal: Jan laat een tekening zien van een stadskraan die mogelijk als voorbeeld kan dienen voor een kunstwerk aan de Oliemolenwal. De bedoeling is te komen tot een luchtig en doorzichtig silhouet van een kraan, die op die manier herinnert aan de stadskraan die eens aan de Oliemolenwal gestaan heeft.

Extra agendapunten

Ton heeft in het verleden het plan ter tafel gebracht om bij het museum een kunstwerk te plaatsen waarbij het verhaal van de crossings over de Waal tijdens de Tweede Wereldoorlog wordt verteld. Hij heeft een tekening gehad van architect Peter Agterberg. Gedacht wordt aan de vorm van een boot. Uitvoeren in steen is te massaal. Cortenstaal kan een oplossing zijn.

De gemeente Tiel is bezig met een update van de Cultuurhistorische Waardenkaart en heeft Waardevol Tiel om commentaar gevraagd. We discussiëren over de naamgeving van bijvoorbeeld de Moespot, Passewaayse Hogeweg. Wat betekenen precies de 'aandachtsgebieden'? Verder aandacht voor De Eng, De Hooge Kamp. Inundatiekanaal is nu Unesco Werelderfgoed. Hoe verhoudt deze kaart zich tot de Archeologische Waardekaart?

Rondvraag

John: Moet op het authentieke stuk muur van de Cellebroederskapel aan de Tolhuisstraat geen bordje? We zetten dit op de agenda van de volgende vergadering.

Ton: Het lijkt zinvol contact op te nemen met monumentenambtenaar Veronie Delmee van de gemeente Tiel om te praten over het aanwijzen van beschermde straatgezichten. Zo kun je voorkomen wat er gebeurd is met Weerstraat 39.

Jan: Hoe zit het met de bouwplannen van Van Helden aan de Weerstraat? Hier staan mogelijk grote ingrepen in het stadsgezicht op stapel. Dus ook deze ontwikkelingen onderstrepen de noodzaak van beschermde straatgezichten.

Sluiting: Niets meer aan de orde zijn sluit de voorzitter de vergadering.

Actiepunten

Willemswaard: Arnoud

Monumentencommissie: Peter

Erfgoed Symposium: Allen

Jaarvergadering: Arnoud

Ezelsruggen: Bert

Werfkelders: Bert

Monumentendag: Peter

JEKA: Bert

Nijedamme: Willem

Platanen: Bert

Kraan Oliemolenwal: Jan en Peter

Monument Crossings: Ton

Bordje Cellebroederskapel: John

Panden Weerstraat: Allen

Kascontrole: allen.

Innen contributies: Ronald.

Eerstvolgende vergadering

Donderdag 1 september 2022

Aanvang 19.30 uur

Plaats: Kerkstraat 32

Agenda voor Waardevol Tiel 1 september 2022

Opening

Notulen 7 juli 2022.

Mededelingen en stukken.

Vaststellen extra agendapunten.

Afspraken en actiepunten.

Wat verder ter tafel komt.

Rondvraag.

Sluiting.

De Eng in de knel.

In het buitengebied van onze gemeente liggen nog enkele mooie straatjes die geliefd zijn bij toeristen en recreërende streekbewoners. Maar dat worden er van lieverlede steeds minder. De ouderen onder ons hebben nog dat door bouwland en kersenboomgaarden voerende fietspad De Moespot gekend, misschien het mooiste straatje van Drumpt. Het paatje is er nog wel, maar de omgeving is zo drastisch veranderd dat er aan De Moespot niks meer aan is. Dat zelfde geldt voor de aan beide uiteinden ingekorte Staartsestraat en de in stukken gesneden Groenedijk. Hoewel, de Groenedijk, met uitzicht op de Lingeuiterwaard en het dorpsgezicht van Zoelen heeft toch nog wel enige allure overgehouden. Maar wat we nog wel hebben is De

Eng, in Kapel-Avezaath: een prachtig straatje dat dateert uit de vroege middeleeuwen en zich langs weilanden, akkers en voormalige boerderijen door het Lingeland schap slingert. Om die reden vond Waardevol Tiel dat het met De Eng niet dezelfde kant op moest gaan als de hiervoor genoemde landwegen. We zijn dan ook niet stil blijven zitten toen de laatste algemene actualisatie van het Bestemmingplan Buitengebied aan de orde kwam. In onze bemerkingen op dat plan stelden wij voor om zowel De Eng als het overgebleven stukje van de oeroude Staartsestraat een speciale beschermde status als bijzonder landschappelijk element te geven. Dat leek ook gehonoreerd te zijn, hoewel het ons niet helemaal duidelijk is of de straatjes gewoon zijn ondergebracht onder de algemene titel Waardevol Landschap of nog een nadere beschermingstitel dragen. Maar zou dat enig verschil kunnen maken? Nu, blijkbaar maakt dat allemaal niet veel uit, want ook met De Eng lijkt het faliekant mis te gaan. Er is aan de Eng namelijk een veehandelaar gevestigd die er op een zeker moment een nevenactiviteit uitoefende in de vorm van het vermengen van voederproducten met diermeel. Nu mogen er volgens het bestemmingsplan in gebieden met agrarische titel wel voederproducten verwerkt worden, maar geen diermeel. Dat is namelijk een industriële activiteit, die slechts plaats mag vinden in een industriegebied. Dat heeft te maken met de zogenaamde Ruimtelijke Ordening, die helemaal bedoeld is om allerlei soorten van overlast te voorkomen. Eén daarvan is het mijden van zwaar, industrieel verkeer op daartoe ongeschikte wegen. En juist dat is het probleem ter plaatse, want op de smalle weg is er amper ruimte om twee personenauto's elkaar te laten passeren, terwijl de aan en afvoer van de voederproducten met opleggers gebeurt. Verkeersproblemen dus, die aanvankelijk beperkt bleven doordat slechts enkele opleggers per dag van het wegje gebruik maakten. Maar die gaven wel ergernis bij enkele aanwonenden met percelen tot aan de wegverharding, waar incidenteel bomen en planten schade opliepen door tot buiten de wegrand uitwijkend verkeer.

De veehandelaar intussen had een flinke loods bij laten bouwen naast zijn omvangrijke bestaande bedrijfsgebouw. Op het weiland bij zijn bedrijf hield hij ook rundvee, bedoeld voor opfok en handel. Voor dat vee diende de bestaande loods als winterstalling. Maar deze schuur was hij gaan gebruiken om er de voederproducten te mengen. Dat deed hij met gebruik van een soort atlaskraan. De nieuwe, grotere loods zou daarom bedoeld zijn voor de stalling van het vee. Zijn buurtbewoners echter vertrouwden dat niet helemaal. Zij hadden vastgesteld dat de veehandelaar het vee tegen de winter allemaal verkocht, hij dus geen stallen nodig leek te hebben en bovendien de nieuwe loods hoger zou hebben gebouwd dan zijn bouwvergunning toestond. Zij verdachten er de handelaar van dat hij juist in de grotere en verhoogde loods met zijn atlaskraan wilde gaan werken en hogere volumes zou gaan omzetten. Bovendien zou de vloer van de nieuwe loods niet zijn ingericht voor een specifieke veestal.

Er volgde daarop een breuk tussen de sinds generaties minnelijk samenlevende

buurtbewoners en de veehandelaar, daar zij zich door hem met het doel van de nieuwe veeschuur bedrogen voelden. Zij stapten naar de gemeente en vroegen om handhaving op basis van overtreding van het bestemmingsplan. Door de herrie die dat gaf in de media werd ook Waardevol Tiel gealarmeerd, ging poolshoogte nemen en vroeg op haar buurt om handhaving. Wij waren van mening dat zwaar vrachtverkeer aantrekkende, illegale activiteiten niet in het beeldbepalende landelijke straatje van middeleeuwse oorsprong thuishoorden.

De gemeente, die deze toestand aanvankelijk leek te gedogen, of misschien niet geheel van de feiten op de hoogte was, had geen andere keus dan de wet te volgen. Zij ging tot handhaving over en verbood de veehandelaar nog langer diermeel te vermengen op zijn bedrijf.

Hierop volgde echter ingrijpen van de gemeenteraad, waarvan een meerderheid van mening was dat de veehandelaar in grote problemen zou komen als hij zijn illegale activiteit moest staken. Hij zou, zoals de CDA fractieleider verwoordde, met de rug tegen de muur staan. Tegen het advies van de wethouder in besloot de raad de industriële activiteiten van de veehandelaar te legaliseren, maar wel onder voorwaarde dat zulks beperkt bleef tot de schaal zoals hij die tot dan toe had uitgeoefend. Maar met de legalisering van de nieuwe bedrijfsactiviteiten bleef wel het vraagstuk van te zwaar verkeer op een te smalle weg bestaan. Dus was de gemeente verplicht de weg, ten koste van aanliggende gronden van enkele omwonenden en van de begroting van de Gemeente Tiel, enigszins te verbreden en te voorzien van een passerstrook. Wat feitelijk als een soort subsidie kon gelden voor het bedrijf van de veehandelaar, die vervolgens een bouwaanvraag deed voor het oprichten van een derde schuur, waarin hij op diervriendelijke wijze zijn vee wil gaan stallen. Waarmee het vermoeden van de buurtbewoners bevestigd lijkt dat de veehandelaar zich niet zal houden aan de opgelegde beperking van zijn voermengerij. Zij verwijten de gemeente ook dat er geen controle op naleving van die vergunningvoorwaarde wordt uitgeoefend. Die zou daar de menskracht voor missen. Alleszins reden voor de buurtbewoners om, na afwijzing van hun bezwaren door de gemeente, in beroep te gaan bij de Raad van State. Die kwam onlangs tot het oordeel dat diermeelvermenging in agrarisch gebied helemaal niet kon, maar op een industrieterrein moest plaatsvinden. Maar desondanks stelde zij de gemeente toch in het gelijk, want procedureel had de gemeente het goed gedaan. En dat is ook het enige waar de Raad van State naar kijkt. Dat wetende zag Waardevol Tiel er, na het democratisch besluit van de gemeenteraad, bij voorbaat van af om een procedure aan te spannen. Met het gevoel dat de gemeenteraad zich in de luren heeft laten leggen en in de verste verte niet heeft stil gestaan bij het cultuurhistorisch en landschappelijk aspect van het straatje rest ons enkel een diepe zucht.

Ton